

Niet alle gemeentes krijgen het juiste plantmateriaal geleverd, dus...

Gemeentes, neem zelf de regie over het plantmateriaal

Staan in uw gemeente wel echt de bomen die besteld zijn? Sommige gemeentes ontvingen bomen die ze niet besteld hadden of bomen van inferieure kwaliteit. Dat kan op de korte of lange termijn voor problemen en extra kosten zorgen.

Auteur: Joke Heikens

In april werd in alle Nederlandse gemeentes een koningslinde gepland ter ere van de troonswisseling op 30 april. Dat gebeurde ook in Berghem in de gemeente Oss. Tenminste, dat was de bedoeling. Heemkundevereniging Berchs-Heem uit Berghem ontdekte dat de geplante koningslinde aan de Wilhelminasingel geen lindeboom is, maar een es.

Een aantal gemeentes heeft problemen met de aankoop van plantmateriaal. Doordat de inkoop van plantmateriaal vaak bij de aanbesteding inzit, doet een aannemer dit. Die kan onvoldoende kennis in huis hebben om dit goed te kunnen doen. Daarnaast zal hij, om kosten te sparen, zo voordelig mogelijk inkopen bij kwekerijen of, in het ergste geval, bij handelaren. Dit kan leiden tot een kwaliteit die te wensen over laat, en er is sneller nieuw plantmateriaal nodig dan wanneer wel het juiste plantmateriaal van goede kwaliteit besteld en geleverd was. Het gevolg: andere dan de bestelde plantensoorten of planten van

een slechte kwaliteit, en meer kosten voor de gemeentes. Soms zijn bomen op foute onderstammen geënt, waardoor zij niet voldoende groeien. Sommige kwekers geven niet goed aan of een boomsoort wel geschikt is voor een bepaalde plek. Zonder eigen groenmedewerker

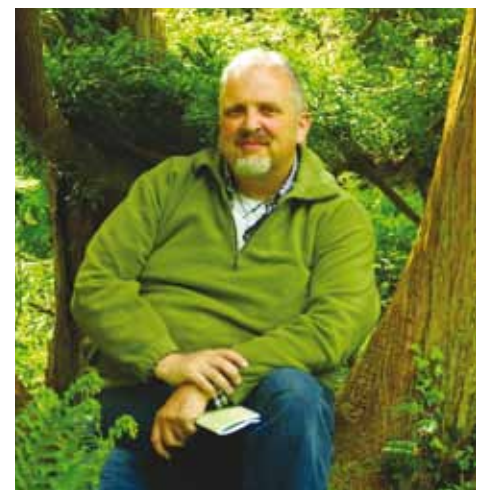
bij de gemeente, die weet welke plantensoorten wel en niet geschikt zijn en welke voor de juiste sfeer zorgen, kan een gemeente duur uit zijn.

Teruggestuurd

Johan van Melsen van de gemeente Assen kwam

Johan Melsen

Martin Tijdgat

voor veel problemen te staan bij de levering van plantmateriaal. 'Toen ik in 2007 werd aangesteld als bomencontroleur, heb ik vrachtwagens vol bomen teruggestuurd naar de kwekerij. Meestal leken de bovenste vijf wel goed, maar wat eronder zat, was bagger. Boomstronken, half vergane of zelfs bevroren bomen, ik heb het allemaal meegemaakt. De kwekerijen weten nu dat ik hier werk, dus durven ze niet meer met inferieur materiaal aan te komen. Maar ik houd de vinger aan de pols en ik stel me heel zakelijk op. Je moet wel durven tegen de kwekerijen en de vertegenwoordigers, want ze zeggen rustig dat jij het niet weet. Als je dan niet zeker van je zaak bent, laat je je snel overbluffen. Ik heb diverse keren een contra-expertise laten doen en alle keren kreeg ik gelijk.'

In de markt wordt Van Melsen inmiddels ook al als het witte schaap gezien. Breng Assen ter sprake bij een kweker, en het gesprek lijkt als vanzelf op Van Melsen te komen. Assen heeft in de visie van deze kwekers zijn zaakjes goed op orde.

En de aanpak die Assen hanteert, wordt onder andere door Ronnie Nijboer van Boomkwekerij Noordplant gezien als een voorbeeld voor het handhaven van de kwaliteit van leveringen. Het motto lijkt daarbij: vertrouwen is goed, controle is beter.

Trainingen

Ook zelfstandig boomadviseur Thale Roosien heeft tips voor gemeentes. 'Bomen worden meestal in de winter geleverd, zonder blad. Dan moet je echt kennis van zaken hebben om de boom te herkennen. Vaak wordt de inkoop gedaan door mensen met verstand van geld en zakendoen, met alle gevolgen van dien. Ik heb diverse gemeentes aangeboden om te helpen, maar daar wilde men geen geld aan besteden.

Ook trainingen ziet men als overbodig. IPC De Groene Ruimte gaf trainingen in boombeoordeling, maar ook daar liep het niet storm. Over de hele linie van bestelling en levering van plantmateriaal moet er bewustwording en verantwoordelijkheidsgevoel komen. De kennis van het bomensortiment is nergens meer wat het vroeger was, en dat is heel jammer. Je zou denken dat ze die dingen op het mbo en het hbo nog wel leren, maar daar lijkt het niet op. En zo ingewikkeld is het niet, zeker niet het proces van leven en planten: waar kun je een boomsoort wel planten en waar niet? Je moet je wel houden aan de juiste procedures voor verschillend plantmateriaal.'

Zwarte lijst

Martin Tijdgat van de gemeente Wijdmeren noemt zichzelf een bomenspecialist. Hij is lid van de NDV (Nederlandse Dendrologische Vereniging) en heeft kennis van sortiment. Tijdgat heeft meer adviezen voor gemeentes: 'Vraag de kweker naar de papieren. Van iedere boom is duidelijk waar deze vandaan komt; dat moet de leverancier kunnen laten zien. Als je dat niet zwart op wit kunt krijgen, doe dan geen zaken. Je bent er dan niet zeker van dat het een goede boom is. Vraag ook actief om garantie en laat je niet afschepen met een smoes. We zien regelmatig dat bomen geënt worden op onderstammen waarmee ze niet verenigbaar zijn. Daarvoor moet je wel weten op welke onderstam geënt is. Niet iedere kweker geeft meteen duidelijke informatie; daar moet je naar vragen. Fout geënte bomen groeien niet zoals het moet en gaan lang voordat het hun tijd is, dood. Daarnaast besparen gemeentes vaak op nazorg, wat uiteindelijk ook alleen maar voor meer kosten zorgt. Het begint bij de kwaliteits- en nazorgprotocollen van de gemeentes. Als die niet goed zijn, is er geen beginnen aan. Ga

dan na bij welke kweker de fout geënte bomen vandaan komen en zet die kweker op een zwarte lijst. Geef dat ook door aan andere gemeentes. Door samen te werken, kun je zorgen voor meer kwaliteit. Uiteindelijk spaart dat kosten uit.'

Hardsteen uit China

Toon Ebben van Boomkwekerij Ebben BV vindt dat gemeentes besparen op de verkeerde dingen, of juist aan het ene te veel en aan het andere te weinig geld besteden. 'Het is bepaald niet netjes van kwekerijen die andere boomsoorten leveren dan er besteld zijn. Het is bij de levering best moeilijk om te herkennen of het hier om de goede boomsoort gaat. Wat gemeentes wel kunnen doen, is goed omschrijven welke kwaliteit ze willen en vooraf op de kwekerij bomen selecteren. Ik zie dat de beplanting in veel gevallen een ondergeschoven kindje is; de civiele aannemer die over de nieuwbouw gaat, moet ook de beplanting regelen. Daarbij wordt vaak meer naar de kosten gekeken dan naar de sfeer en het uiterlijk van een boom of plant, terwijl juist die beplanting een groot deel van de sfeer bepaalt. Voor architecten is hier een grote rol weggelegd. Eigenlijk zouden zij tijdens hun opleiding stage moeten lopen bij een kwekerij, waar ze veel kunnen leren over bomen en over selectie. De lage betrokkenheid bij beplanting vind ik zorgelijk. Architecten reizen wel naar China om hardsteen uit te zoeken, maar de beplanting laten ze aan ondeskundigen over. In de ons omringende landen zoals Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland is een kwekerijstage deel van de opleiding. Dat zou hier ook moeten. Daarnaast kunnen gemeentelijke medewerkers cursussen volgen om bomen te leren herkennen en sorteren. Zo'n cursus geven wij ook.'

Jaap Smit

Thale Roosien

Toon Ebben

Herman Wevers

Boomlabels

Als een consument bij Intratuin een bak viooltjes voor in de tuin gaat halen, maar hij krijgt een bak geraniums mee, dan gaat hij terug. Hij klaagt net zo lang tot hij zijn bak viooltjes krijgt. Bij gemeentes is dat lastiger. Gemeentes zijn gebonden aan protocollen, aanbestedingen en allerlei richtlijnen, maar het ontbreekt ook wel eens aan de assertiviteit om fout geleverd plantmateriaal simpelweg terug te sturen. Boombeheerder Jaap Fioole – al bijna 40 jaar in gemeentedienst en dus een oude rot – besloot in ieder geval een adviesbureau in te huren in plaats van gewoon de bomen terug te sturen, toen hij bij een levering van plantmateriaal aan gemeente Zoetermeer een hoog percentage fout geleverde bomen ontdekte. De aannemer had via het bestek de taak om plantmateriaal en bomen in te kopen. Maar het ontbrak hem wellicht aan kennis om de soortechtheid te controleren. Naar aanleiding daarvan schreef teamleider en dendroloog Jaap Smit van Cobra Boomadviseurs een rapport. 'Meestal zijn twijfels over de kwaliteit of soortechtheid van bomen bij onze opdrachtgevers aanleiding voor een eerste inspectie. De afwijking van de te leveren soorten en cultivars ten opzichte van de werkelijk geleverde bomen en struiken is groot, soms tot wel 40 procent. Geleverde bomen hebben ook vaak gebreken: kruisende takken, pas verwijderde klikken, bomen met een slecht ontwikkelde harttak of onregelmatig verdeelde of eenzijdig aanwezige gesteltakken, een afwijkende kluitdiameter of transportbeschadigingen. In samenspraak met opdrachtgever en leverancier wordt dan bekeken hoe en wanneer de levering hersteld kan worden. In de gesprekken die volgen, blijkt regelmatig dat de omschrijving in de uitvraag niet altijd eenduidig is. Door de volledige juiste naam (uit

de Naamlijst houtige gewassen 2010-2015) te geven, de "Kwaliteitsnormen en omschrijvingen van Boomkwekerijproducten 2012" geldig te verklaren en eventueel door het stellen van aanvullende eisen (zoals "eigen wortel") en het uitsluiten van bepaalde artikelen, is het veel eenvoudiger om de leverancier aan te spreken op een verkeerde levering. Wees dus direct duidelijk, is mijn advies. En vraag eventueel onze hulp. Wanneer gemeentes bomen op kwekerijen uitzoeken, worden die vaak met een bandje of sleufetiket gemerkt. We zien dat die nog weleens worden verhangen. Wij ontwikkelden daarom een intelligent label dat niet onbeschadigd verwijderd kan worden. Op het label verwijst een unieke QR-code naar het online platform: boomlabels.cobra360.nl. Wanneer de QR-code wordt gescand met een smartphone met internetverbinding, wordt een webapp geopend met een kaart waarop de gewenste plantlocatie van de boom staat. Ook kunnen kenmerken, bestanden en foto's aan die boom gekoppeld worden. Hiermee is voor alle geautoriseerden te zien waar een boom staat, waar die naartoe moet en in welke staat de boom verkeert.' Een aantal gemeentes neemt naar aanleiding van voorbeelden zoals hierboven uitgelegd zelf weer de regie in handen bij de aankoop van plantmateriaal. Het gebeurt niet meer door aannemers, maar de gemeentes zorgen zelf voor de juiste beplanting. Alleen het aanplanten wordt aan de aannemer overgelaten.

Meetbare kwaliteitseisen

Herman Wevers, directeur van 'Alles over groenbeheer', biedt nieuwe hoop: 'Ik pleit voor de bijschaving van de al bestaande boeken over kwaliteitseisen. Het IPC en de Raad voor de Boomkwekerij zouden met een standaardwerk

moeten komen waar iedereen zich aan moet houden. De kwaliteitseisen zijn niet duidelijk, het is niet helder geschreven. Ik kan wel zeggen dat de CROW –waar ik deel van uit maak – met een nieuw boekje uitkomt. Dit moet het nieuwe standaardwerk worden, waarin nieuwe garantie-bepalingen staan waar iedereen zich aan moet houden. Het huidige boekje is verouderd en er staan te veel onduidelijkheden in. De tekst moet uitgebreid worden en er moeten meetbare kwaliteitseisen komen. Daarnaast laten veel gemeentes zich adviseren door verkopers en soms ook kwekerijen die niet altijd het juiste advies geven. Voordat je het advies in de praktijk brengt, moet je eerst nagaan of het klopt, maar daarvoor is er bij veel gemeentes te weinig soortenkennis. Daarnaast is het verstandig als gemeentes kennis inhuren; dat is altijd een winstgevende investering. Misschien kost het je nu wat meer, maar het betekent wel dat je over drie tot vijf jaar niet weer opnieuw hoeft te beginnen met nieuwe beplanting, wat uiteindelijk veel meer geld kost.'

Dirk Doornenbal

Mijn advies: zorg voor een deskundige aannemer en merk samen de bomen op kwekerij.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-4572